

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1984-1985

2 APRIL 1985

WETSONTWERP

betreffende de gevolgen van de door het Arbitrage-
hof gewezen vernietigende arresten

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE HERZIENING VAN DE GRONDWET
EN VOOR DE INSTITUTIONELE HERVORMINGEN (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER TANT

DAMES EN HEREN,

I. Inleiding

Dit ontwerp werd op 26 oktober 1983 bij de Senaat ingediend.

In de door de heer Lallemant namens de Senaatscommissie voor de herziening van de Grondwet en de Hervorming der instellingen uitgebrachte verslagen is het verloop van de behandeling van het ontwerp uitvoerig weergegeven.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Defraigne.

A. — Leden : de heren Bourgeois, Desmarests, Diegenant, Dupré, Franck, J. Michel, Moors, Suykerbuyk, Tant. — de heren Baudson, M. Colla, Collignon, Cools, De Batselier, Moureaux, Van den Bossche, Van der Biest, Van Elewyck. — de heren Barzin, Beysen, De Decker, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde, Verberckmoes. — de heren Anciaux, Baert, Schiltz.

B. — Plaatsvervangers : de heren Ansoms, Bockstal, Cardoen, Gehlen, le Hardy de Beaulieu, Mevr. Smet, de heren Van den Brande, Vankeirsbilck, Wauthy, Willems. — de heren Anselme, Brouhon, Busquin, Hancké, Laridon, Mathot, Mottard, Ramaekers, Tobback, Ylieff. — de heren Denys, Evers, Henrion, L. Michel, Pierard, Sprockeels, Mevr. Van den Poel-Welkenhuysen, de heer Verhofstadt. — de heren Belmans, De Beul, Van Grembergen, F. Vansteenkiste.

Zie :

1168 (1984-1985) :

— N° 1 : Ontwerp overgezonden door de Senaat.

Chambre des Représentants

SESSION 1984-1985

2 AVRIL 1985

PROJET DE LOI

relatif aux effets des arrêts d'annulation rendus par
la Cour d'arbitrage

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA REVISION DE LA CONSTITUTION
ET DES REFORMES INSTITUTIONNELLES (1)

PAR M. TANT

MESDAMES, MESSIEURS,

I. Introduction

Le projet a été déposé sur le bureau du Sénat le 26 octobre 1983.

Les rapports faits au nom de la Commission de la Révision de la Constitution et des Réformes institutionnelles du Sénat par M. Lallemant retracent dans le détail le chemin parcouru depuis par ce texte.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Defraigne.

A. — Membres : MM. Bourgeois, Desmarests, Diegenant, Dupré, Franck, J. Michel, Moors, Suykerbuyk, Tant. — MM. Baudson, M. Colla, Collignon, Cools, De Batselier, Moureaux, Van den Bossche, Van der Biest, Van Elewyck. — MM. Barzin, Beysen, De Decker, Mundeleer, Van Belle, Van de Velde, Verberckmoes. — MM. Anciaux, Baert, Schiltz.

B. — Suppléants : MM. Ansoms, Bockstal, Cardoen, Gehlen, le Hardy de Beaulieu, Mme Smet, MM. Van den Brande, Vankeirsbilck, Wauthy, Willems. — MM. Anselme, Brouhon, Busquin, Hancké, Laridon, Mathot, Mottard, Ramaekers, Tobback, Ylieff. — MM. Denys, Evers, Henrion, L. Michel, Pierard, Sprockeels, Mme Van den Poel-Welkenhuysen, M. Verhofstadt. — MM. Belmans, De Beul, Van Grembergen, F. Vansteenkiste.

Voir :

1168 (1984-1985) :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

Het wetsontwerp dat voor advies aan de afdeling wetgeving van de Raad van State was voorgelegd, telde drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk voegde aan artikel 1133 van het Gerechtelijk Wetboek een nieuwe grond voor het indienen van een verzoek tot herroeping van het gewijsde toe. Het tweede en het derde hoofdstuk brachten een zelfde wijziging aan in de herzieningsprocedures waarvan sprake is in artikel 443 van het Wetboek van Strafvordering, resp. artikel 31 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Raad van State heeft tal van argumenten aangevoerd tegen de aanwending van procedures tot herroeping van het gewijsde en tot herziening in bestuurszaken met het doel de in burgerlijke zaken gewezen rechterlijke beslissingen of de beslissingen in geschillen van bestuur aan te vechten, omdat zij steunen op een norm die achteraf door een arrest van het Arbitragehof vernietigd werd.

Hij heeft de nadruk gelegd op de rechtsonzekerheid die zou ontstaan als dergelijke procedures zouden kunnen worden ingesteld lang nadat die beslissingen in kracht van gewijsde zijn gegaan.

Hij heeft vooral het argument aangevoerd dat partijen bij een burgerlijk of bestuurlijk geschil te allen tijde een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof kunnen stellen en er derhalve zelf schuld aan hebben indien zij achteraf constateren dat een betwistbare wet of decreet op hen toegepast werd.

Wat evenwel de strafzaken betreft, heeft de Raad van State opgemerkt dat artikel 9 van de Grondwet en artikel 7 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens de verplichting inhouden dat, wanneer een wet of een decreet vernietigd wordt, de mogelijkheid moet bestaan om beroep in te stellen tegen de veroordelingen die werden uitgesproken wegens overtreding van die wet of dat decreet.

Naar aanleiding van dat door de Raad van State op 31 augustus 1983 uitgebrachte advies heeft de Regering afgezien van haar plan om de procedures tot herroeping van het gewijsde en tot herziening van de arresten van de Raad van State te wijzigen. Zij heeft alleen hoofdstuk II van haar oorspronkelijk ontwerp tot wijziging van de in het Wetboek van Strafvordering bedoelde herzieningsprocedure behouden.

Tijdens de eerste bespreking in de Senaatscommissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen werden alle oplossingen die door de Regering aanvankelijk waren overwogen en waarop de Raad van State kritiek had uitgebracht, opnieuw onderzocht.

Voor de strafzaken heeft de Senaatscommissie de koninklijke commissaris voor de herziening van het Strafwetboek Legros gehoord. Deze heeft al zijn bedenkingen bij het ontwerp naar voren gebracht en een systeem van onmiddellijke veranderlijkheid van de in strafzaken gewezen rechterlijke beslissingen uitgewerkt.

Dit systeem werd oorspronkelijk aangenomen door de Senaatscommissie. Het is opgenomen in de tekst die als bijlage bij het eerste verslag van die commissie was gevoegd.

Artikel 1 van die tekst luidde als volgt: « De definitieve veroordelingen in strafzaken... gegrond op een norm die wordt vernietigd door een arrest van het Arbitragehof, worden door die vernietiging ongedaan gemaakt ».

De op grond van een door het Arbitragehof vernietigde rechtsnorm veroordeelde personen moesten dus niet het initiatief tot een procedure nemen. Alleen ingeval van betwisting kon de zaak via de bestaande procedures bij de gewone rechtbanken worden aangebracht.

Het aannemen van dat nieuwe beginsel gaf aanleiding tot lange besprekingen, die hoofdzakelijk aan de moeilijkheden om het in praktijk te brengen waren gewijd.

Gingen er achter de ogenschijnlijke eenvoud ervan niet talloze interpretatie- en toepassingsproblemen schuil?

Le projet de loi soumis à l'avis de la section de législation du Conseil d'Etat comprenait trois chapitres. Le premier ajoutait une nouvelle cause d'ouverture de requête civile à l'article 1133 du Code judiciaire; le deuxième et le troisième apportaient la même modification aux procédures de révision prévues par l'article 443 du Code d'instruction criminelle d'une part et par l'article 31 des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat d'autre part.

Le Conseil d'Etat a invoqué de nombreux arguments à l'encontre de l'utilisation des procédures de requête civile et de révision en matière administrative pour remettre en question des décisions judiciaires rendues en matière civile ou des décisions contentieuses administratives parce qu'elles sont fondées sur une norme qui a été ensuite annulée par un arrêt de la Cour d'arbitrage.

Il a insisté sur l'insécurité juridique qu'engendrerait la mise en œuvre de telles procédures longtemps après que les décisions aient été coulées en force de chose jugée.

Il a surtout invoqué le fait que les parties à un procès civil ou administratif peuvent toujours faire poser une question préjudicielle à la Cour d'arbitrage et n'ont dès lors qu'à s'en prendre à elles-mêmes si par la suite elles constatent qu'une loi ou un décret contestable leur a été appliqué.

Par contre, en matière pénale, le Conseil d'Etat a précisé que l'article 9 de la Constitution et l'article 7 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme imposent de prévoir que l'annulation d'une loi ou d'un décret ouvre un recours contre les condamnations prononcées pour infraction à cette loi ou à ce décret.

C'est à la suite de cet avis du Conseil d'Etat donné le 31 août 1983, que le Gouvernement a abandonné l'idée de modifier les procédures de requête civile et de révision des arrêts du Conseil d'Etat pour ne conserver que le chapitre II de son projet initial modifiant la procédure de révision prévue par le Code d'instruction criminelle.

Lors des premiers débats de la Commission de la Révision de la Constitution et des Réformes institutionnelles du Sénat, toutes les solutions envisagées initialement par le Gouvernement et critiquées par le Conseil d'Etat ont été réexaminées.

En matière pénale, la Commission sénatoriale a entendu M. Legros, commissaire royal à la réforme du Code pénal, qui lui a fait part de toutes ses réflexions sur le projet et qui a surtout élaboré un système de mutabilité immédiate des décisions rendues en matière pénale.

Dans un premier temps, ce système a été adopté par la Commission sénatoriale. Il est repris dans le texte qui figure en annexe au premier rapport de cette commission.

L'article 1er de ce texte prévoyait en effet que « l'annulation d'une norme par un arrêt de la Cour d'arbitrage rend non avenues les condamnations pénales définitives... ».

Les personnes condamnées sur base d'une norme annulée par la Cour d'arbitrage ne devaient donc pas prendre l'initiative d'une procédure. Ce n'était qu'en cas de contestation, que les tribunaux ordinaires pouvaient être saisis par la voie des procédures existantes.

L'adoption de ce nouveau principe a donné lieu à de très longs débats consacrés essentiellement aux difficultés de sa mise en œuvre.

Son apparente simplicité ne dissimulait-elle pas d'innombrables difficultés d'interprétation et d'application?

De leden van uw commissie hebben op diezelfde problemen gewezen nadat zij een uiteenzetting van de rapporteur van de Senaatscommissie hadden gehoord, die aan de eerste door die Commissie aangenomen tekst was gewijld.

Zij vroegen zich tevens of waarom de burgerlijke belangen een verschillend lot werd beschoren naargelang er door de strafgerichten dan wel door de burgerlijke rechtbanken werd over geoordeeld en waarom geen bepalingen waren gewijld aan de administratieve handelingen en verordeningen, alsmede aan de beslissingen in geschillen van bestuur.

Daarom ging de Senaatscommissie opnieuw over tot het onderzoek van het ontwerp.

Zij heeft een werkgroep ingesteld die wordt bijgestaan door twee hoge magistraten: de heer Krings, procureur-generaal bij het Hof van Cassatie en de heer Tapie, Kamer-voorzitter in de Raad van State.

Die werkgroep heeft zich beziggehouden met de redactie van een nieuwe lezing van het ontwerp, waarin het beginsel wordt bevestigd van de veranderlijkheid van alle rechterlijke beslissingen en van alle administratieve handelingen en verordeningen die gegrond zijn op een door het Arbitragehof vernietigde wet of decreet.

Aldus kwam men terug tot het beginsel waarvan de Regering in haar eerste tekst was uitgegaan. De Commissie is evenwel afgestapt van de idee de procedures van herroeping van het gewijsde en van herziening aan te wenden.

De tekst die u wordt voorgelegd stelt immers intrekingsprocedures in waardoor alle rechterlijke beslissingen en arresten van de Raad van State opnieuw in het geding kunnen worden gebracht in zoverre zij gegrond zijn op een bepaling van een wet of een decreet die vervolgens door het Arbitragehof is vernietigd, of op een verordening ter uitvoering van zodanige wet of zodanig decreet.

Bovendien biedt de tekst, niettegenstaande het verstrijken van de door de wetten en bijzondere verordeningen voorgeschreven termijnen, de mogelijkheid om zich te voorzien tegen de handelingen en verordeningen van de onderscheiden administratieve autoriteiten, alsmede tegen de andere rechterlijke beslissingen dan die welke kunnen worden ingetrokken, in zoverre zij gegrond zijn op een bepaling van een wet of een decreet die vervolgens door het Arbitragehof is vernietigd of op een verordening ter uitvoering van zodanige wet of zodanig decreet.

Die twee algemene regels worden door eenvoudige procedures in toepassing gebracht.

II. Bespreking

Het ontwerp houdt in ruime mate rekening met de opmerkingen die door uw Commissie werden gemaakt naar aanleiding van de uiteenzetting die de rapporteur van de Senaatscommissie voor uw Commissie heeft gehouden over de draagwijdte van de eerste door de Senaatscommissie aangenomen tekst.

Die eerste tekst beperkte zich ertoe de gevolgen van de door het Arbitragehof gewezen vernietigende arresten op rechterlijke beslissingen in strafzaken te regelen. Uw Commissie had toen de wens uitgesproken dat het toepassingsgebied van het ontwerp zou worden uitgebreid tot het beroep in administratieve zaken, met inbegrip van de mogelijkheid om veroordelingen tot administratieve boetes in te trekken. De leden van de Commissie zijn van oordeel dat de thans door de Senaat overgezonden tekst een goed compromis vormt tussen de vrijwaring van het algemeen belang en de rechten van de particulieren. Alleen de ervaring zal leren of de voorgestelde regeling sluitend is dan wel of ze gebreken vertoont.

Een aantal leden hebben evenwel hun instemming genuanceerd.

Ce sont ces mêmes difficultés qu'ont soulevées les membres de votre Commission lorsqu'ils ont eu l'occasion d'entendre un exposé du rapporteur de la Commission du Sénat consacré au premier texte adopté par cette Commission.

Ils se sont également inquiétés du sort différent réservé aux intérêts civils selon qu'il avait été statué à leur égard par des juridictions soit répressives soit civiles, de l'absence de dispositions consacrées aux actes et aux règlements administratifs ainsi qu'aux décisions contentieuses administratives.

C'est pourquoi, la Commission du Sénat a repris l'examen du projet.

Elle a constitué un groupe de travail assisté de deux hauts magistrats: M. Krings, procureur général près la Cour de cassation et M. Tapie, président de chambre au Conseil d'Etat.

Ce groupe de travail s'est attelé à la rédaction d'une nouvelle version du projet consacrant le principe de la mutabilité de toutes les décisions de justice et de tous les actes et règlements administratifs fondés sur une loi ou un décret annulé par la Cour d'arbitrage.

On en revenait ainsi au principe posé par le Gouvernement dans son premier texte. Toutefois, la Commission abandonnait l'idée de recourir aux procédures de requête civile et de révision.

En effet, le texte qui vous est soumis organise des procédures en rétractation permettant de mettre en cause toutes les décisions judiciaires et les arrêts du Conseil d'Etat dans la mesure où ils sont fondés sur une disposition d'une loi ou d'un décret qui a ensuite été annulée par la Cour d'arbitrage, ou d'un règlement pris en exécution d'une telle loi ou d'un tel décret.

Il permet en outre, nonobstant l'écoulement des délais prévus par les lois et règlements particuliers, d'introduire les recours organisés à l'encontre des actes et règlements des diverses autorités administratives ainsi que des autres décisions juridictionnelles que celles qui peuvent faire l'objet de rétractation, s'ils sont fondés sur une disposition d'une loi ou d'un décret qui a ensuite été annulée par la Cour d'arbitrage ou d'un règlement pris en exécution d'une telle loi ou d'un tel décret.

Des procédures simples mettent en œuvre ces deux règles générales.

II. Discussion

Le projet tient compte, dans une très large mesure, des observations formulées par votre Commission à l'occasion de l'exposé qu'a fait devant elle le rapporteur de la Commission du Sénat sur la portée du premier texte adopté par cette dernière.

Ce premier texte se limitait à régler les effets des arrêts d'annulation par la Cour d'arbitrage sur les décisions judiciaires rendues en matière pénale. Votre Commission avait à cette occasion souhaité élargir le champ d'application du projet, en vue de le faire porter e.a. sur des recours administratifs incluant la possibilité de rétracter des condamnations à des amendes administratives. Les membres de votre Commission estiment que le texte que lui transmet actuellement le Sénat, constitue un bon compromis entre la sauvegarde de l'intérêt général et les droits des particuliers. Seule l'expérience pourra démontrer si le système proposé est adéquat ou s'il présente des failles.

Certains membres ont cependant assorti leur accord de remarques.

Een van hen merkt op dat de intrekking absurd kan lijken omdat het ontwerp stelt dat de intrekking betrekking moet hebben op een beslissing die in kracht van gewijsde is gegaan.

Hetzelfde lid is voorts van oordeel dat de rechtzoekende niet het slachtoffer mag worden van de machtsoverschrijding van de Staat, een Gemeenschap of een Gewest. De intrekkingsprocedure zou derhalve automatisch tot de taak van het Openbaar Ministerie moeten behoren en de procedurekosten zouden ten laste moeten vallen van de overheid die de door het Arbitragehof vernietigde rechtsnorm heeft vastgesteld in burgerlijke zaken, zowel als in bestuurszaken en in strafzaken, terwijl het ontwerp alleen in het laatstgenoemde geval de tenlasteneming door de Staat voorschrijft. Het lid merkt op dat het niet uitzonderlijk is dat de overheid de procedurekosten in andere dan strafzaken op zich neemt, aangezien dit beginsel reeds wordt toegepast in de ziekte- en invaliditeitsverzekering. Doordat de kosten ten laste van de partijen vallen beperkt men het recht om beroep in te stellen in feite tot degenen die over voldoende financiële middelen beschikken om een proces te voeren.

Het lid vraagt tevens dat de taak van het Openbaar Ministerie inzake intrekking in strafzaken nauwkeurig zou worden omschreven.

Moet uit het recht dat aan de veroordeelde wordt verleend om de intrekkingsprocedure in te leiden, worden afgeleid dat het openbaar ministerie de mogelijkheid en niet de plicht heeft de intrekking te vorderen, dan wel dat bij de parketten het gebruik zou kunnen ontstaan om in sommige gevallen niet op te treden?

Geantwoord wordt dat uit de tekst van artikel 3 blijkt dat het openbaar ministerie verplicht is op te treden. Het recht van de veroordeelde moet worden beschouwd als een bijkomende waarborg voor het geval dat het openbaar ministerie in gebreke mocht blijven. Beiden moeten optreden binnen zes maanden na de bekendmaking van het arrest van het Arbitragehof. Die vooraf op straffe van nietigheid bepaalde termijn kan niet worden verlengd.

De procedurekosten komen slechts ten laste van de Staat als de intrekking slaat op een strafrechtelijke beslissing. In de andere gevallen worden de procedurekosten door de partijen gedragen, vooral wanneer particuliere belangen op het spel staan. Derhalve wordt nergens bepaald dat de overheid die de door het Arbitragehof vernietigde norm heeft vastgesteld, de kosten van de intrekkingsprocedure moet dragen en het is niet aangewezen die kosten door de Staat te laten betalen wanneer de vernietigde norm door een gemeenschap of een gewest werd vastgesteld.

Tevens werd tot staving van de door de Senaat met betrekking tot de kosten aangenomen tekst aangevoerd dat de partijen bij een proces dat is ingesteld op grond van een norm die later door het Arbitragehof is vernietigd, de bij de organieke wet op het Arbitragehof bepaalde prejudiciële rechtsvraag kunnen laten stellen.

Voorts kan de eiser alvorens de procedure tot intrekking in burgerlijke zaken in te leiden de tegenpartij dagvaarden, die in de eis kan berusten. Doet zij dat niet, dan verliest zij het proces en draagt zij de kosten ervan.

De bij artikel 5, § 3, bepaalde mogelijkheid om de op grond van een door het Arbitragehof vernietigde norm gestrafte feiten anders te kwalificeren, werd aangevochten. Zal de onoverkomelijke dwaling kunnen worden ingeroepen? Strookt die mogelijkheid met het beginsel volgens hetwelk het feit in strafzaken als een strafbaar feit moet zijn gekwalificeerd en de straf wettelijk moet zijn omschreven alvorens het ten laste gelegde feit is gepleegd (*nulla poena sine lege, nullum crimen sine lege*)?

Pour l'un d'eux, la rétractation peut paraître absurde dans la mesure où le projet postule qu'elle doit porter sur une décision passée en force de chose jugée.

Ce membre estime également que le justiciable ne peut faire les frais de l'excès de compétence commis par l'Etat, une communauté ou région. Dès lors, la procédure de rétractation devrait automatiquement relever du Ministère public et les frais de procédure devraient être mis à charge de l'autorité qui a fixé la norme annulée par la Cour d'arbitrage tant en matière civile, administrative que pénale, alors que le projet ne prévoit la prise en charge par l'Etat que dans ce dernier cas. Il fait observer que la prise en charge des frais de procédure par l'autorité ne serait pas un fait unique en d'autres matières que pénales puisque ce principe se retrouve déjà, p.e. en assurance maladie-invalidité. En laissant les frais à charge des parties on limite en fait le droit au recours à ceux qui disposent des moyens financiers pour soutenir un procès.

Ce membre demande aussi de cerner exactement la mission du Ministère public en matière de rétractation au pénal.

Doit-on déduire du droit attribué au condamné d'introduire la procédure de rétractation que le ministère public a la faculté et non l'obligation de demander la rétractation ou qu'une certaine pratique pourrait naître dans les parquets de ne pas agir dans certaines causes?

Il lui a été répondu qu'il appert du texte de l'article 3 que le ministère public a l'obligation d'agir. Le droit du condamné doit être vue comme une garantie supplémentaire dans l'hypothèse où le ministère public serait défaillant. L'un et l'autre doivent agir dans les six mois à dater de la publication de l'arrêt de la Cour d'arbitrage. Ce délai préfix, établi à peine de nullité, ne peut être prorogé.

En ce qui concerne les frais de procédure, ils ne sont à charge de l'Etat que lorsque la rétractation porte sur une décision pénale. Dans les autres cas, principalement lorsque des intérêts particuliers sont en cause, les frais de procédure seront à charge des parties. Il n'est donc pas prévu que l'autorité qui a fixé la norme annulée par la Cour d'arbitrage doive supporter les frais de la procédure de rétractation et il n'est pas indiqué de faire supporter ces frais par l'Etat lorsque la norme annulée a été fixée par une communauté ou région.

On a aussi argué à l'appui du texte adopté par le Sénat au sujet des frais, que dans le proces intenté sur base de la norme qui sera ultérieurement annulée par la Cour d'arbitrage, les parties disposaient de la faculté de faire poser la question préjudicielle que prévoit la loi organique sur la Cour d'arbitrage.

D'autre part, avant d'introduire la procédure de rétractation en matière civile, le demandeur pourra assigner la partie adverse qui pourra acquiescer à la demande. Si elle ne le fait pas, elle perdra le procès et en supportera les frais.

La possibilité de requalifier les faits sanctionnés sur base d'une norme annulée par la Cour d'arbitrage que prévoit l'article 5, § 3, a été mise en question. Pourra-t-on invoquer l'erreur invincible? Cette possibilité est-elle conforme au principe qui veut qu'en matière pénale le fait soit qualifié en tant qu'infraction et que la peine soit légalement définie avant que le fait incriminé ne soit commis (*nulla poena sine lege, nullum crimen sine lege*)?

Geantwoord wordt dat in het in artikel 5, § 3, bedoelde geval de ten laste gelegde feiten aan dat beginsel beantwoordden, aangezien zij, op het ogenblik dat zij werden gepleegd, zowel door de opgeheven norm als door de geldende norm als strafbaar feit werden gekwalificeerd.

Voorts is het zo dat een andere kwalificatie een mogelijkheid en niet een verplichting is en zij moet voldoen aan de voorwaarde dat de strafvordering niet is verjaard en dat de nieuwe veroordeling de op grond van de vernietigde norm uitgesproken straffen niet verzwaart.

* * *

De artikelen, alsmede het gehele ontwerp worden eenparig aangenomen.

De Rapporteur,

P. TANT

De Voorzitter,

J. DEFRAIGNE

Il est répondu que, dans le cas visé à l'article 5, § 3, les faits incriminés répondaient à ces principes car au moment où ils auront été commis, tant la norme abrogée que la norme en vigueur les érigeaient en infraction.

D'autre part, la requalification est une possibilité, non une obligation et elle est soumise aux conditions que l'action publique ne soit pas prescrite et que la nouvelle condamnation ne puisse aggraver les peines prononcées sur base de la norme annulée.

* * *

Les articles et l'ensemble du projet sont adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,

P. TANT

Le Président,

J. DEFRAIGNE